

**LA LLEI DEL PAISATGE HA
DESPERTAT GRAN EXPECTATIVA**

Pere Sala i Martí

Coordinador tècnic de l'Observatori
del Paisatge de Catalunya
www.catpaisatge.net

Catalunya = paisatge

La ciutat de Girona es va convertir, els tres últims dies de setembre, en la capital europea del paisatge, acollint la celebració d'una trobada del Consell d'Europa on experts i autoritats d'arreu del continent van tractar sobre el Conveni europeu del paisatge i la seva aplicació. Aquest conveni, impulsat pel mateix Consell d'Europa, va ser aprovat a Florència l'any 2000 i té com a objectiu fomentar la conservació i millora de l'extraordinària diversitat de paisatges europeus, sobretot els més degradats. En aquest sentit, doncs, és el primer document internacional que atén de manera exclusiva el paisatge i en aquests moments ja compta amb la ratificació de 25 Estats d'arreu d'Europa –entre les quals no es pot comptar, fins ara, l'Estat espanyol, tot i que ha anunciat públicament la voluntat de fer-ho.

DES DELS PIRINEUS A LES VINYES I SUREDES mediterrànies, passant pels secans de Lleida o per tots i cadascun dels nuclis de població del país, Catalunya compta amb una extraordinària diversitat i riquesa paisatgística que fan del paisatge un dels seus valors més importants (i un actiu turístic de primer ordre). Els boscos, els masos, les feixes, l'arquitectura, la literatura o la pintura paisatgística són el llegat cultural que, generació rere generació, acompanya la construcció dels paisatges de Catalunya. El paisatge és, doncs, una expressió de la diversitat cultural, natural i socioeconòmica de cada racó del país, i la interacció de tots aquests factors ha esdevingut una peça clau en la definició de la seva identitat.

EL PAISATGE ÉS, IGUALMENT, UN MAGNÍFIC INDICADOR del nivell cultural i de qualitat del nostre territori. Quina valoració podem fer-ne? Durant diverses dècades s'ha produït en aquest país un evident allunyament, una ruptura, entre la societat i el seu entorn, fins al punt que una part significativa de la societat s'ha tornat insensible als valors del paisatge. En aquest període de temps el ritme de degradació i empobriment dels nostres paisatges ha estat intens (i continua essent-ho en algunes zones, sobretot del litoral, del Pirineu i de la Regió Metropolitana de Barcelona): dispersió urbanística, infraestructures disseminades i de baixa qualitat estètica, simplificació de paisatges agrícoles, espais aïllats respecte a la realitat social i cultural del seu entorn, edificacions efímeres, rotondes desencaixades, multiplicació de cartells publicitaris –alguns, abandonats–, etc. La llista és llarga i preocupant. Lluny de l'orga-

XAVIER PORRATA

“Lluny de l'organització, l'harmonia i la tranquil·litat, que són valors latents dels paisatges del nostre país, sorgeixen en alguns el desordre, l'abandó, la vulnerabilitat i el desarrelament”

nització, l'harmonia i la tranquil·litat, que són valors latents dels paisatges del nostre país, sorgeixen en alguns el desordre, l'abandó, la vulnerabilitat i el desarrelament.

LA TENDÈNCIA FA AVINENT QUE DURANT els propers anys les poblacions de Catalunya seguiran creixent i es construiran noves infraestructures. És la conseqüència lògica d'una societat en ple desenvolupament. El fet greu, però, no és la transformació en si de determinats indrets, sinó la pèrdua irreversible de qualitat d'un territori o de la identitat d'un lloc, que podrien evitar-se amb un replantejament més creatiu d'aquestes transformacions.

AFORTUNADAMENT, ENS ADONEM CADA VEGADA MÉS que el paisatge és un patrimoni col·lectiu que cal conservar i millorar i que qualsevol amenaça que pugui patir, tant si es tracta de les nostres ciutats com del camp, sigui de qualitat o degradat, ho és també per a la nostra qualitat de vida. En aquest sentit cal destacar el fet que, el desembre de 2000, tot just dos mesos després de la seva aprovació a Florència, el Parlament de Catalunya va aprovar la seva adhesió a l'esmentat conveni. Era un primer pas que reflectia l'interès de la principal institució del nostre país per la conservació i millora del paisatge. Poc temps després, el Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya (CADS) va traduir-lo al català i va promoure'l entre entitats de tota mena. Però els principals passos s'han fet els dos darrers anys amb la creació de l'Observatori del Paisatge de Catalunya i l'aprovació de la llei de protecció, gestió i ordenació del paisatge. La norma posa èmfasi –molt encertadament– en la importància de reconèixer el nostre paisatge, de gaudir-ne i que la societat participi conjuntament de les decisions que fan referència al seu futur.

LA LLEI DEL PAISATGE HA DESPERTAT una gran expectativa i s'ha convertit en una autèntica referència fora de Catalunya, fins i tot en altres països europeus. Ara bé: tindrà resultats positius i palpables sobre el territori només si compta amb un fort compromís dels estaments polítics, econòmics i socials del país que permeti donar un gir positiu a certes dinàmiques actuals. Si bé la cultura paisatgística va a l'alça a casa nostra, malauradament la degradació i banalització dels paisatges encara avança amb massa rapidesa. L'educació –institucional i social– ha d'actuar, en aquest punt, de principal contrapès.

VOLTA D'HORIZÓ

L'Oncle Sam farà neteja

J.J. Navarro Arisa

Tothom coneix la història. Va ser l'accident amb armes nuclears més greu de la Guerra Freda, a la localitat de Palomares (Almeria). El 17 de gener de 1966, un bombarder nord-americà B-52 del comandament aeri estratègic dels Estats Units, que portava quatre bombes termonuclears 75 vegades més potents que les que van destruir Hiroshima i Nagasaki l'any 1945, va xocar en ple vol amb un avió cisterna KC-135. El vol de totes dues aeronaus formava part de l'operació Looking Glass (mirall), segons la qual hi havia sempre bombarders nord-americans amb armament nuclear volant a l'entorn de les fronteres de la Unió Soviètica, disposats a desfermar un atac atòmic preventiu.

Aquell dia de 1966, Looking Glass es va transformar en Broken Arrow (fletxa trencada), la designació oficial de qualsevol accident que impliqués la pèrdua o l'avaria d'armes atòmiques. Tres de les bombes atòmiques van caure a terra, al centre i la rodalia de Palomares. Una va ser recuperada intacta. Les altres dues es van trencar i van alliberar més de tres quilos de materials radioactius. Els EUA van arribar a desplegar més de 25.000 homes a la zona i van tardar mesos a recuperar la quarta bomba, que havia caigut al mar. Van retirar més d'1,6 milions de tones de terra de la zona de l'accident, i se les van endur al seu país.

Han passat 40 anys i 9 mesos, i, malgrat que no s'ha detectat més contaminació ni hi ha hagut malalties, sembla que a Palomares no es va fer net del tot. A més, la febre urbanitzadora s'ha emparat del municipi d'Almeria, i l'Ajuntament (del PP) pretén fer créixer la població dels dos mil habitants actuals a deu mil abans de 2010. Aquest és el rerefons de l'acord signat recentment pels governs espanyol i nord-americà segons el qual es procedirà (compartint despeses) a la descontaminació nuclear de la zona, que cal esperar que ara sigui definitiva.

VALENT I COHERENT

Ignasi Riera

Escriptor

El Guti

Convei i coetani d'un altre gran polític, Jordi Pujol, tots dos metges, tots dos del Marisme, tots dos empresonats per antifranquistes, tots dos europeistes sincers. Recordo el dia en què Antoni Gutiérrez, en nom del PSUC, va anunciar al Parlament català una moció de censura al molt honorable president Pujol.

Més tard vaig substituir el nostre Guti, com era conegut familiarment, quan va començar a exercir com a eurodiputat. Pels molts anys de reunions al comitè central del PSUC, i perquè aleshores vaig haver de revisar als diaris de sessions del Parlament que havia dit, i com, puc certificar que la seva era una

sintaxi d'home amb el cap ben endreçat, alhora valent i coherent, tranquil, sempre a punt de respondre si s'esqueia, no gens histriònic ni amb cara d'enfadat com algú que el va substituir en la direcció del partit. Nacionalista sense trampes –sempre parlava de la “reconstrucció nacional de Catalu-

nya”, d'esquerres però sense tendències a les retòriques buides, i europeïsta, que va ocupar el càrrec del vicepresident del Parlament europeu. Ens vàrem veure sovint abans del referèndum sobre la Constitució europea: en contra del parer dels màxims dirigents d'ICV, ho i compartint moltes de les

crítiques al text sotmès a referèndum, havíem optat pel sí i tots dos vàrem fer campanya per tot l'Estat, ell com l'europeïsta de més pes polític a l'Estat. I, en el meu cas, com vicepresident d'una, encara viva, Plataforma per Europa, creada a Madrid. Abraques eurocomunistes, Antoni!